

นาง แสงดา บัณฑิตธิ์

ประวัติ

นางแสงดา บัณฑิตธิ์ เป็นบุตรคนเดียวของนายหมวก และนางคำมุด เกิดเมื่อ วันที่ 14 เมษายน พ.ศ.2462 ที่บ้านห้วยม่วง หมู่ที่ 6 ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ สมรสกับนายดาบ มาลัย บัณฑิตธิ์ เมื่อ พ.ศ.2480

ตลอดชีวิตนางแสงดาไม่เคยเข้าเรียนใน โรงเรียน แต่ได้ฝึกเรียนด้วยตนเองกับคุณลุง จนสามารถอ่านออกเขียนได้ และจากการที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับคุณยายคือ อ้อยเถียม ผู้ซึ่งมีความรู้ในด้านการทอผ้า ซ้อมผ้า โดยเฉพาะซ่อมผ้าฝ้ายด้วยสีกาพิชแบบโบราณ ทำให้นางแสงดาได้มีโอกาสสืบทอดความรู้ดังกล่าว อนึ่ง ด้วยเหตุที่มีใจรักงานด้านนี้อยู่แล้ว ประกอบกับหลังจากแต่งงานก็ได้ทำงานเกี่ยวกับการทอผ้าเล็กๆ น้อยๆ สำหรับใช้สอยในครอบครัว จึงทำให้ได้พัฒนาความรู้ความสามารถมากขึ้นเรื่อยๆ และเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ฟ้าขาดตลาด นางแสงดาและมารดา ก็ได้ช่วยกันทอผ้าที่เรียกว่า “ผ้าเปลือกไม้” สีกากี สำหรับตัดชุดข้าราชการให้สามี และเพื่อนๆ สามี กระทั่งสงครามยุติ มารดาที่ชรามากแล้วก็เลิกทอ จึงมีเพียงนางแสงดาที่ยังคงทอผ้าเรื่อยมา เมื่อสามีถึงแก่กรรมในปี พ.ศ.2503 นางแสงดาได้เริ่มสะสมเครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้า และภายใน 1 ปี นางสามารถรวบรวมก็ทอผ้าได้ถึง 5 หลัง จึงได้ชักชวนเพื่อนบ้านมาช่วยกันทอผ้าเพื่อจำหน่าย ในระยะแรกขายไม่ได้ ต้องแจกลูกหลานไป ปรากฏว่าเมื่อคนในเมืองพบเห็นก็เกิดความสนใจ และช่วยอุดหนุนให้กำลังใจ ต่อมาเกษตรอำเภอจอมทอง ได้พานางแสงดาและกลุ่มแม่บ้านไปแสดงผลงานที่สวนบวกหาด ในจังหวัดเชียงใหม่ จากนั้นนางแสงดาได้นำผ้ามาฝากขายที่ร้าน ”บ้านไร่ไผ่งาม” ซึ่งเป็นร้านจำหน่ายเครื่องจักสานของบุตรสาว อยู่ที่ศูนย์การค้าทิพย์เนตร อำเภอเมืองเชียงใหม่ ทำให้คนทั่วไปรู้จักผ้าทอบ้านไร่ไผ่งาม และได้รับความนิยมนมากขึ้น พ.ศ.2520 Mr.Kenji ชาวญี่ปุ่น ซึ่งสนใจและติดตามผลงานของนางแสงดามาเป็นเวลานาน ได้สั่งซื้อผ้าเป็นจำนวนมากเพื่อนำไปจำหน่ายที่ญี่ปุ่น นอกจากนี้ทางร้านจิตรลดา ก็ได้สั่งซื้อผ้าเป็นจำนวนมากเช่นกัน นางแสงดาไม่สามารถผลิตให้ได้ตามที่ต้องการ ทั้งนี้เพราะเป็นงานทอมือ ต้องใช้เวลาทำนาน วัตถุดิบมีไม่เพียงพอ และขาดแรงงานในบางเวลา นางแสงดาจึงแก้ปัญหาด้วยการปลูกฝ้ายพันธุ์

ประวัติ	<p>พื้นเมืองซึ่งเป็นฝ้าย ”สีตุ่น” เอง และชักชวนเพื่อนบ้านให้ปลูกด้วย โดยนางจะรับซื้อผลผลิตไว้ทั้งหมด จากนั้นนางแสงดาได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร ขึ้น ณ บริเวณบ้านพักอาศัยของนางเอง เพื่อผลิตผ้าฝ้ายทอมือแท้ๆ ออกสู่ตลาด โดยคิดค่าตอบแทนเป็นรายวัน และจะรวมจ่ายให้ทุก 15 วัน</p> <p>นอกจากจะมีความสามารถในการทอผ้าแบบดั้งเดิมแล้ว นางแสงดายังมีความเป็นศิลปิน มีความคิดสร้างสรรค์ ดังจะเห็นได้จากการที่นางแสงดาได้ประยุกต์ลวดลายใหม่ๆ ต่างๆ บนผืนผ้าให้มีความหลากหลายสวยงามมากขึ้น แต่ในขณะที่เดียวกันก็ยังรักษาเทคนิคเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเอาไว้ โดยเฉพาะการย้อมสีธรรมชาติ ทำให้ผ้าทอแต่ละพับมีความสวยงามไม่ซ้ำกันเลย ซึ่งนางเองก็ไม่เคยหวงความรู้เหล่านี้ เมื่อมีโอกาสก็จะถ่ายทอดและเผยแพร่ให้แก่ผู้สนใจอยู่เสมอ</p> <p>ดังนั้น เมื่อเทียบผลงานของนางแสงดากับผ้าทอโดยทั่วไปแล้ว แม้ว่าผ้าของนางแสงดาจะมีราคาค่อนข้างสูง แต่ก็เป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบในกลุ่มผู้นำแฟชั่น และผู้มีรสนิยมดี มากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้นางแสงดายึดหลักที่ว่า “ตนเองไม่ได้มีความมุ่งหวังร่ำรวยจากการทอผ้า แต่ว่าปั่นทอด้วยความรัก และความตั้งใจช่วยเหลือเพื่อนบ้านให้มีรายได้บ้าง”</p>
---------	---

ที่มาของข้อมูล

“รางวัลราชมงคลสรรเสริญผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม.” 2544. ไทยนิวส์. 11, (พฤศจิกายน) : 8-9